

วิถีปัจจุบัน ของ ดร.เสกสรรค์ ประเสริฐกุล

บุคลิกภาพอย่างผมมันเข้ากันไม่ได้กับเศรษฐกิจฟองสบู่ ... มันเข้าไม่ได้กับระบบที่แข่งขันเอารัดเอาเปรียบ เพราะเราเชื่อเรื่องความสมณะสำรวม เชื่อเรื่องแบ่งปันช่วยเหลือเกื้อกูลกัน
เพราะฉะนั้น ...จึงเกิดสภาพที่เรารู้สึกถูกกดตันและถูกตามล่าตามล้าง
รู้สึกแปลกแยก โดดเดี่ยว คิดอะไรไม่เหมือนเพื่อนพ้องคนรอบข้าง
ไม่ว่าเราจะอยู่ตรงไหน
เหมือนกับว่า เราไม่เคยพบกับการต้อนรับที่ดี เราเข้ากับเขาไม่ได้
สิ่งเหล่านี้ ...

นำพาผมมาถึงจุดที่รู้สึกเหนื่อยล้าหมดแรงอย่างยิ่ง
กระทั่งนำไปสู่ชีวิตส่วนตัวที่ล้มเหลว
หลัง ๒๕๔๐ ไม่นาน ...ผมกับภรรยาได้แยกทางเดินกัน
แม้เราจะไม่ได้โกรธเกลียดกัน
และเพียงเปลี่ยนความสัมพันธ์จากคู่ครองมาเป็นเพื่อน
แต่มันก็สั่นคลอนความรู้สึกนึกคิดของผมอย่างถึงราก

ตอนนั้น ผมเริ่มเข้าสู่วัย ๕๐ กว่าแล้ว ...ผมต้องถามตัวเอง ว่าจะยืนต้านกระแสหลักในสังคมแบบที่ผ่านมา แล้วจะสมความเจ็บปวดขมขื่นต่อไป หรือ
ควรเปลี่ยนมุมมองและพฤติกรรมเสียใหม่ เพื่อให้มีชีวิตอยู่ได้
มีหนทางไหนบ้าง
ที่เราไม่ต้องทุกข์ทรมานขนาดนี้ ...ขณะเดียวกัน ก็ไม่ต้องยอมเป็นส่วนหนึ่งของโลกที่เราไม่เห็นด้วย
ในช่วงนี้ ...
ผมได้ลงลึก สำรวจวิจารณ์ตัวเองอย่างเอาเป็นเอาตาย
และในที่สุดก็ค้นพบว่า
มีอะไรบางอย่าง

—
ไม่ถูก

—
ในวิถีคิดของผมเอง

ประการที่หนึ่ง : ที่ผ่านมา ผมยึดถือในการต่อสู้ และมองโลกเป็นความขัดแย้ง มากเกินไป ที่ทางธรรมะเขาเรียกว่า ทวินิยม (Dualism) เห็นว่า
ทุกอย่างดำรงอยู่เป็นคู่ มีดีมีชั่ว มีขาว มีดำ
แล้วก็ ไปยืนเลือกข้างใดข้างหนึ่งอยู่ตลอดเวลา
ต่อสู้กันมาก ก็เหนื่อยมาก
ตัวผมเอง ทั้งถูกทำร้าย และทำร้ายผู้อื่น มาอย่างต่อเนื่อง

ประการที่สอง : ผมเริ่มมองเห็นว่า อะไรหลายอย่างที่ผมยึดถือ เป็นเรื่องที่ผมคิดไปเอง เป็นอัตวิสัย ที่โลกเขายังไม่พร้อมจะเห็นด้วย เราพยายามเอาตัวเองไปบังคับโ
ลก
เมื่อไม่ได้ตั้งใจ

ก็ผิดหวังเศร้าโศก

แล้วยังโ

คนเขาตอบโต้มาแรงๆ

เพราะฉะนั้น

,

เหตุแห่งทุกข์

,

จึงอยู่ในอึดตาของเราเอง

ไม่ว่าจะเรียกมันว่า ...อุดมคติ หรือ อุดมการณ์ อะไรก็ตาม

การวิจารณ์ตัวเองในลักษณะนี้

ได้พาผม ย้ายความคิดจากทางโลกมาสู่ทางธรรมมากขึ้น แบบรู้ตัวบ้าง ไม่รู้ตัวบ้าง แต่ มันยังไม่มีผลเปลี่ยนแปลง เท่ากับประสบการณ์ทางจิตวิญญาณ

ที่เกิดขึ้นระยะนั้น

ประสบการณ์ดังกล่าว

มีพลังมากกว่าเหตุผลและความคิดใดๆ

พูดให้ชัดขึ้นก็คือ

ความเจ็บปวด กับชีวิตมาก

ทำให้ผมใช้วิธี ตัดตัวเองออกจากอดีตและอนาคต

ทำให้ผมอยู่กับปัจจุบันขณะซึ่ง ถ้าพูดในภาษาธรรมเวลานี้

ผมรู้แล้วว่ามันคือ ... สมาธิ

แต่ตอนนั้น ผมไม่รู้วาคืออะไร

รู้ว่าสบายใจ โปร่งโล่งไปหมด อยู่กับปัจจุบันขณะ

มันทำให้เรา ปลดแอกตัวเรา ออกจากภาระทางจิต

ที่เราแบกมาตลอดว่า

เราเป็นใคร มาจากไหน

เคยผ่านอะไรมาบ้าง ข้างหน้าจะเป็นอย่างไร

เราปลดออกหมด เรียกว่า

ปลดแอกจากอึดตา

ในตอนแรก ... ผมทำสิ่งนี้ไป เพื่อหาทางดับทุกข์ด้วยตัวเอง โดยไม่มีทฤษฎีอะไรชี้นำ แต่ว่า ทำแล้ว รู้สึกว่ามันช่วยให้यरอดในช่วงที่เราอาจจะอยู่ไม่รอด

...ก็เลยยึดไว้เป็นแนวทาง

พอไม่คิดว่าตัวเองเป็นใคร ความรู้สึกทุกข์ร้อนมันหา

ยไปมาก

ข้อแรก

...ไม่เดือดร้อนว่า คนอื่นจะมองเราอย่างไร

ข้อสอง ...ไม่มีความเห็นว่าโลกและชีวิต ควรจะเป็นอย่างไร

เราไม่มีข้อเรียกร้อง

ทั้งต่อตัวเองและผู้อื่น

เช่นเดียวกับการที่เรา ไม่เอาอดีตมากลุ้ม และไม่เอาอนาคตมากังวล

มันทำให้เรา ไม่มีสิ่งที่ผิดหวัง ไม่มีสิ่งที่เสียใจ

ผมทำอย่างนี้อยู่พักใหญ่

ที่แรกก็เหมือนกับหลุดตัวเอง ด้วยการปิดกั้นความทุกข์โศก ไม่ให้มันเข้ามาในหัวนึก

แต่ พอทำไปมากขึ้น

ปรากฏว่า มันเกิดการเปลี่ยนแปลงทางจิตขึ้นมา โดยไม่ได้คาดหวัง

คือตื่นขึ้นมาวันหนึ่ง ผมรู้สึกมีความสุขอย่างไม่มีเหตุมีผล

ผมรู้สึกได้ว่า ความสุขมันมาจากข้างใน มันอยู่ในตัวผม

เป็นความปลื้มปิติอะไรบางอย่าง ที่ไม่เกี่ยวกับโลกภายนอกเลย

เรื่องราวทุกข์โศกที่เคยมีมาดูเหมือนจะหายไปหมด

จากนั้น ความรู้สึกที่ผมมีต่อโลกรอบๆตัว ก็เปลี่ยนไปด้วย

ผมเริ่มไปนับญาติกับต้นไม้ จิ้งจก นก หนู กระรอก

ผมพูดกับพวกเขา เหมือนเป็นคนด้วยกัน
ทำร้ายเขาแบบเดิมๆ ไม่ได้
กระทั่งมด ผมก็ไม่ฆ่า
จึงจกตกไปในโถส้วม ก็คอยช่วย
มดมาขึ้นขามอาหารที่ผมให้หมา ผมต้องเคาะออก ไม่เอา น้ำราดลงไป
ทั้งหมดนี้ มันเกิดขึ้นโดยอัตโนมัติ
มันรู้สึกขึ้นมาเองว่า ไม่อยากทำร้ายชีวิตใดๆ
ผมแปลกใจมาก
เพราะว่าเดิม เป็นคนที่ฆ่าสัตว์ตัดชีวิตมาเยอะ เป็นคนที่ทำบาปมาเยอะมาก
วันดีคืนดี พบตัวเอง มีจิตใจแบบนี้
มันอธิบายไม่ถูกเหมือนกัน ว่าเป็นไปได้อย่างไร
แล้วที่สำคัญก็คือ
ในความเบิกบานจากข้างในนี้
ผมเลิกรู้สึกพ่ายแพ้ขึ้นกับชีวิตโดยสิ้นเชิง
ผมไม่รู้สึกลัว ตัวเองมีอะไรน่าสงสาร
ไม่ทุกข์ร้อน ที่เคยแพ้สงครามปฏิวัติ
หรือมีปัญหาส่วนตัวอะไรทั้งสิ้น
เป็นครั้งแรก ...ที่ผมมองอดีตของตัวเองได้ทุกเรื่อง ด้วยความรู้สึกนิ่งเฉย
สิ่งเหล่านี้ มันทำให้ผมค้นพบว่า ...ชีวิตทุกขสข ขึ้นอยู่กับมุมมองมากทีเดียว
และบ่อยครั้ง เรามักเอาความคิดสารพัดไปปรุงแต่งมัน จนรกรุงรังไปหมด
กระทั่ง หาแก่นแท้ไม่เจอ
บางคน ยึดติดเงื่อนไขภายนอก
โดยเฉพาะเงื่อนไขทางวัตถุและการชื่นชมของสังคม

ก็หลับหูหลับตาหาแต่วัตถุและการยอมรับของคนอื่น
บางคน อย่างผม ไม่ยึดถือวัตถุ มากเท่ากับยึดติดในอุดมคติต่างๆ
ก็ทำให้เกิด อารมณ์ทางลบสูงมาก
เราจะต้านทุกอย่าง ที่ไม่เป็นไปตามคิด
ผูกตัวเองไว้กับตัวความคิด แล้วหลงความคิด
จิตใจก็มีแต่ว่าวน ฟุ้งซ่าน ทะเลาะเบาะแว้ง ทุกข์ร้อนอยู่ตลอดเวลา
ท้ายที่สุดแล้ว ...ผมคิดว่าชีวิตที่จะให้ความสงบแก่คุณได้
คือชีวิตที่ไม่มีจุดหมายกตทัตถ์
ไม่มีอุดมคติเป็นเครื่องร้อยรัด
แต่เป็นชีวิตที่มีมรรควิธี
ผมเคยเขียนว่า ...แต่ละก้าวที่คุณก้าวไป มันสำคัญกว่าจุดหมาย
คุณเป็นหนึ่งเดียวกับ ก้าวนั้นหรือเปล่า
ถ้าคุณเป็นหนึ่งเดียวกับก้าวนั้น
วันนี้ คุณพบตัวเองแล้ว แต่ละนาที่ที่ผ่านไป ก็ครบถ้วนแล้ว
แต่ ถ้าคุณขัดแย้งกับปัจจุบันขณะของคุณอยู่ตลอดเวลา
ตัวทำอย่างหนึ่ง ใจอยากทำอีกอย่างหนึ่ง
คุณจะมีแต่ความทุกข์ ...
นั่นคือชีวิตของคนในโลกปัจจุบัน
?

จากนิตยสารปาจารย์สาร

(ฉบับที่ 2 ปีที่ 31 ตุลาคม-พฤศจิกายน 2549)

วิถีธรรมวิถีทาง ของ เสกสรรค์ ประเสริฐกุล

ข้อมูลเพิ่มเติมจากWikipedia

ท่านเป็นศิลปินแห่งชาติ สาขาวรรณศิลป์ ด้านเรื่องสั้น สารคดี นวนิยาย กวีนิพนธ์

เป็นอดีตผู้อำนวยการศึกษาในเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516

เป็นนักเขียน "รางวัลศรีบูรพา" ในปี พ.ศ. 2546

เคยเข้าร่วมกับพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย หลังเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 โดยมีชื่อจัดตั้งว่า "สหายไท" ในช่วง พ.ศ. 2518 - พ.ศ. 2523

ขอคัดลอกมานำเสนอ เพื่อเป็นมุมมองสำหรับผู้ที่กำลังค้นหาคำตอบให้กับตนเอง ด้วยประสบการณ์ตรงจากนักต่อสู้ทางการเมือง

ผู้ที่ถือว่ามีความปรารถนาหนึ่งว่าที่สุดแล้ว สิ่งที่ท่านได้ค้นพบและเป็นความจริงแท้ คืออะไร
?

ไพโรจน์ จีรบุญย์

สถาปนิก เพื่อสังคม

17 ตค 2563